

Р. П. Задорожна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В СИСТЕМАХ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАТИСТИКИ

У статті розглянуто сутність інституційних одиниць та інституційних секторів як основоположних елементів концептуальної основи Системи національних рахунків. Охарактеризовано поняття корпорацій як основної інституційної форми, в якій реалізується підприємництво в умовах ринкової економіки, та їх головні риси. Окреслено місце сектору фінансових корпорацій у секторній структурі економіки. Виконано порівняльний аналіз особливостей відображення підсекторної будови сектору фінансових корпорацій у системах макроекономічної статистики – Системі національних рахунків і грошово-кредитній та фінансовій статистиці. З'ясовано, що виділення підсекторів фінансового сектору згідно з Системою національних рахунків базується на характері фінансової діяльності інституційних одиниць, включених до цього сектору, в той час як у грошово-кредитній та фінансовій статистиці відповідний поділ здійснюється на підставі належності зобов'язань фінансових корпорацій до широкої грошової маси.

Ключові слова: інституційна одиниця, інституційний сектор, сектор фінансових корпорацій, підсектор, Система національних рахунків, грошово-кредитна та фінансова статистика, широкі гроші.

Постановка проблеми. Дослідження функціонування фінансового сектору економіки потребує адекватного методологічного забезпечення та інформаційної бази, які надаються системами макроекономічної статистики. Основним методологічним стандартом, на концептуальних засадах якого можливе проведення дослідження фінансового сектору, є Система національних рахунків (СНР). Крім того, аналіз його функціонування може бути реалізований у форматі підходів до грошово-кредитної та фінансової статистики (ГКФС).

Якщо СНР як «універсальний» стандарт макроекономічного рахівництва має більш широку сферу охоплення і розглядає фінансовий сектор як один із п'яти макроструктурних компонентів економіки – інституційних секторів, то ГКФС може трактуватись як розширення Системи національних рахунків щодо аналізу запасів і потоків сектору фінансових корпорацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення різноманітних аспектів діяльності вітчизняного фінансового сектору є предметом великої кількості досліджень науковців і практиків. Найбільш вагомий внесок у вивчення становлення та еволюції цієї частини економіки в пострадянській Україні зроблено завдяки напрацюванням Г. Азаренкової [1], В. Базилевича [2], Л. Баластрик, О. Барановського [3], О. Вовчак, С. Герасименка [2], В. Головка, О. Дзюблюка, С. Еш, А. Єпіфанова, Т. Єфименко [2], В. Захожая, В. Зимовця, Ю. Коваленко [2], Н. Ковтун, В. Корнєєва, З. Луцишин, І. Лютого, В. Міщенко, С. Міщенко [4], Л. Момотюк, Р. Моторина [2, 5], С. Науменкової [4], В. Опаріна, Т. Смовженко, В. Федосова, І. Школьник та ін. Однак у вітчизняній фаховій літературі недостатньо представлена проблематика статистичної інформаційної бази вивчення фінансового сектору, методології та методик її формування.

Натомість зарубіжні дослідники, зокрема Е. Б. Гоксі (E. B. Goksu) [6], В. Е. Дайверт (W. E. Diewert) [7], Р. Інклар (R. Inklaar) [8], А. Колангело (A. Colangelo) [8], Р. Мінк (R. Mink) [9], С. Фасслер (S. Fassler) [9], Р. Хіт (R. Heath) [6], М. Шреста (M. Shrestha) [9], широко висвітлюють новачі щодо статистичного відображення діяльності фінансових установ в умовах бурхливого розвитку глобального фінансового ринку. В окрему групу слід виділити методологічні публікації з фінансової статистики ООН, МВФ, Євростату, Європейського Центробанку [10–13].

Метою статті є систематизація методологічних засад відображення фінансового сектору в системах макроекономічної статистики.

Результати дослідження. Вивчення функціонування фінансового сектору на засадах Системи національних рахунків і грошово-кредитної та фінансової статистики своєю перевагою має те, що ці системи макроекономічної статистики є повністю узгодженими стосовно використовуваних ними

принципів і концепцій. Це забезпечує як ефективність підготовки даних, так і аналітичну цінність різних наборів даних макроекономічної статистики.

Дослідження фінансового сектору, перш за все, потребує розуміння економічної природи інституційних одиниць, що його утворюють.

Інституційні одиниці – це економічні одиниці, які можуть брати участь в економічній діяльності, здійснювати повний набір операцій і мають право володіти активами та приймати зобов'язання від свого імені [10, с. 17, 61]. Вони є центрами прийняття рішень за усіма аспектами економічної поведінки.

Інституційні одиниці можуть бути розподілені на дві великі групи:

- 1) фізичні особи або групи фізичних осіб у формі домашніх господарств,
- 2) юридичні особи або громадські організації.

Юридична особа або громадська організація – це така одиниця, існування якої визнано законом або суспільством, незалежно від фізичних осіб чи інших юридичних осіб, які, можливо, є їх власниками чи контролюють їх [10, с. 61]. До них належать корпорації, некомерційні організації (НКО) та органи державного управління. Такі одиниці відповідальні чи підзвітні за свої економічні дії, хоча їх автономність може бути певною мірою обмежена іншими інституційними одиницями (так, корпорації, в кінцевому підсумку, контролюються їх акціонерами).

Корпорації визнаються основною інституційною формою підприємництва в ринковій економіці. Слід зауважити, що в макроекономічній статистиці термін «корпорація» трактується ширше, ніж у суто юридичному сенсі. Класифікація економічних одиниць як корпорацій переважною мірою залежить не стільки від юридичного статусу та конкретних назв, скільки від їх економічного характеру та відповідності наступним критеріям [10, с. 66]:

- здатність приносити прибуток чи інші фінансові вигоди для власників;
- визнання їх законом як юридичних осіб, котрі відокремлені від їх власників і мають обмежені зобов'язання;
- метою їх заснування є участь у ринковому виробництві.

Класифікація інституційних секторів економіки України [14], гармонізована з СНР та Європейською системою національних та регіональних рахунків 2010 року [12], послуговується терміном «корпорація» як узагальнюючим для усіх організацій, орієнтованих на отримання прибутку.

Корпорації перебувають у колективній власності акціонерів чи пайовиків: це господарські товариства, кооперативи, партнерства з обмеженою відповідальністю. Економічна поведінка деяких некорпорованих підприємств є подібною до способу діяльності корпорацій. З огляду на це, такі підприємства розглядаються у СНР як квазікорпорації.

Квазікорпораціями (лат. *quasi* – якби, немов) є унітарні (створені одним засновником) підприємства, які в усіх або майже в усіх відношеннях функціонують як корпорації. Концепція квазікорпорації призначена для того, щоб відокремити від їх власників ті некорпоровані підприємства, котрі є самодостатніми та досить незалежними і функціонують у подібний спосіб, що і власне корпорації. Отже, необхідною умовою для ідентифікації некорпорованого підприємства як квазікорпорації є наявність повного набору рахунків, включаючи баланс активів і пасивів.

Корпорації поділяються на фінансові (надають фінансові послуги) і нефінансові (виробляють товари та надають нефінансові послуги). СНР проводить таке розмежування з огляду на «особливу роль» [10, с. 63], що її відіграють фінансові корпорації в економіці. Надання фінансових послуг є предметом суворого регулювання і використовується системами макроекономічної статистики як критерій для віднесення інституційної одиниці до інституційного сектору фінансових корпорацій, оскільки зазвичай ті одиниці, що надають фінансові послуги, не виробляють інші товари та послуги. З другого боку, фінансові послуги не виробляються як вторинна виробнича діяльність [10, с. 75].

Групи схожих за типом інституційних одиниць відповідно до їх функцій, поведінки та цілей в СНР об'єднуються у п'ять взаємовиключних інституційних секторів:

- 1) нефінансові корпорації;
- 2) фінансові корпорації;
- 3) загальне державне управління;
- 4) домашні господарства;
- 5) некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

У загальноекономічному значенні цього поняття під сектором розуміється «... велика частина економіки, що має схожі загальні характеристики, які дають змогу відокремити її від інших частин економіки з теоретичною або практичною метою» [2, с. 19].

Економічна діяльність інституційних одиниць, віднесених до різних секторів, доволі різняться. Загалом вона може набувати форми виробництва товарів і послуг; споживання, яке задовольняє бажання і потреби людини (кінцевого споживання); накопичення капіталу в різних формах [10, с. 63].

Корпорації (як нефінансові, так і фінансові) зайняті виробництвом чи накопиченням (або ж обома цими видами діяльності), проте для них нехарактерним є кінцеве споживання. Головним призначенням корпорацій є виробництво продуктів (товарів та послуг) для продажу їх на ринку за економічно значущими цінами, тобто за такими, що справляють істотний вплив на кількість продуктів, ринкову пропозицію яких готові забезпечити виробники, і на кількість продуктів, які бажали б придбати покупці [10, с. 63].

Сектор фінансових корпорацій, як він визначений в СНР, охоплює всі резидентські корпорації, основна діяльність яких полягає у наданні фінансових послуг, включаючи послуги фінансового посередництва, послуги страхування, послуги пенсійного забезпечення, а також одиниці, котрі провадять види діяльності, що сприяють фінансовому посередництву [10, с. 65].

До його складу входять такі інституційні одиниці-резиденти [10, с. 74]:

- усі резидентські фінансові корпорації (як вони розуміються в СНР, а не лише корпорації, засновані як юридичні особи) незалежно від резидентства їх акціонерів;
- філіали нерезидентських підприємств, зайняті фінансовою діяльністю на економічній території країни впродовж тривалого періоду часу;
- всі резидентські некомерційні організації, які є ринковими виробниками фінансових послуг.

Таким чином, сектор фінансових корпорацій є ширшим (рисунок 1), ніж просто фінансові корпорації і квазікорпорації в складі корпорацій.

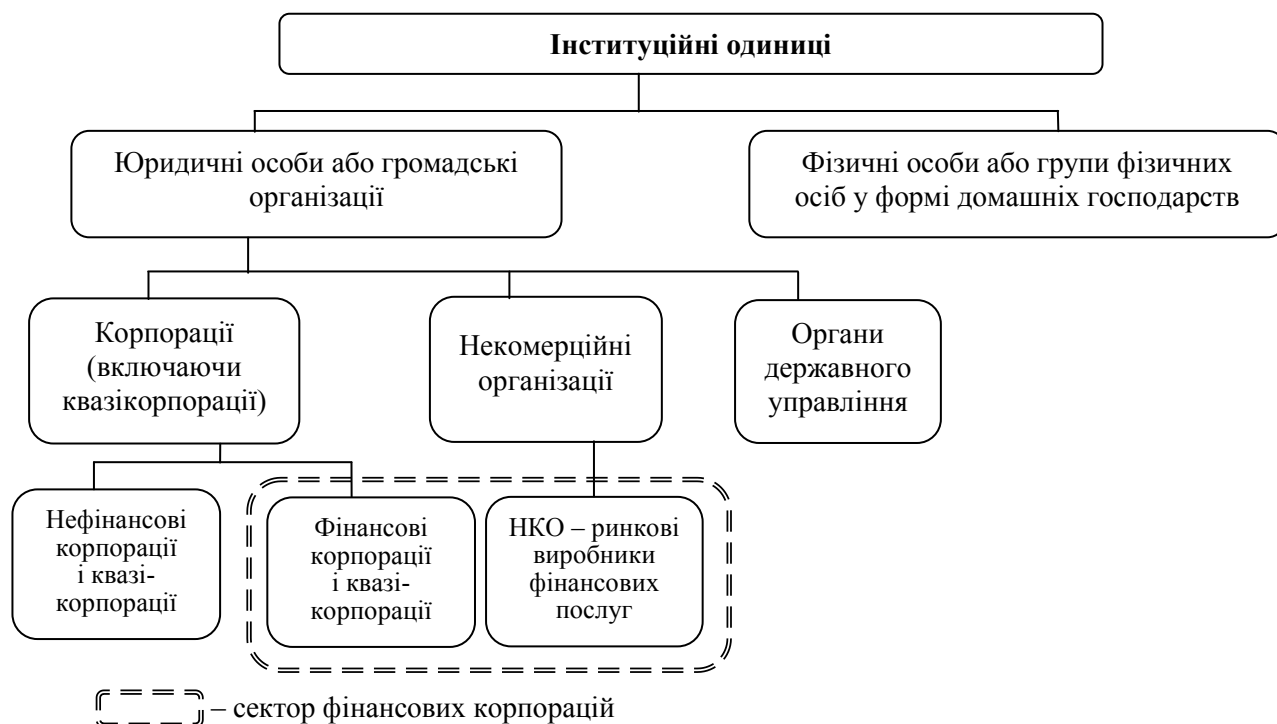

Рисунок 1 – Інституційні одиниці, віднесені до фінансового сектору за СНР-2008

Джерело: складено автором за [10, с. 61–63; 14]

До фінансового сектору також слід включити ту частину некомерційних організацій (НКО), що зайняті переважним чином ринковим виробництвом послуг фінансового характеру (наприклад кредитні союзи, які функціонують під керівництвом своїх членів). Такі НКО фінансуються за рахунок

внесків за підпискою від фінансових підприємств, зорієнтовані на просування та обслуговування інтересів останніх [10, с. 65] і класифікуються як корпорації [11, с. 25].

Слід зауважити, що при дослідженні фінансового сектору зазвичай говорять про фінансові установи, а не про фінансові корпорації, проте це не передбачає ніяких змін у визначеннях або охопленні [10, с. 376].

Здійснення аналізу економічних процесів на рівні інституційних секторів уможливило дослідження потоків їх доходів і витрат, фінансових активів і пасивів, що, в свою чергу, дає можливість виявляти особливості відтворювального процесу в окремих секторах. Поглибити цей аналіз можна шляхом виділення підсекторів у складі інституційних секторів.

Впродовж розвитку національного рахівництва підсекторна структура фінансового сектору доволі істотно модифікувалась [15]. СНР-2008 передбачено поділ фінансових корпорацій на дев'ять підсекторів відповідно до особливостей їх діяльності на ринку та ліквідності їх зобов'язань [10, с. 76–78]:

1. Центральний банк – національна фінансова установа, яка здійснює контроль над ключовими аспектами фінансової системи.

2. Корпорації, що приймають депозити, крім центрального банку, – комерційні, універсальні, ощадні, кооперативні та спеціалізовані банки; кредитні спілки, які здійснюють фінансове посередництво як основний вид діяльності. Їх зобов'язання мають форму депозитів чи фінансових інструментів (таких як короткострокові депозитні сертифікати), котрі слугують близькими аналогами депозитів.

3. Фонди грошового ринку – колективні інвестиційні програми, котрі акумулюють кошти шляхом продажу акцій чи паїв населенню. Залучені кошти інвестуються переважно в інструменти грошового ринку або в інструменти, для яких термін погашення, що залишився, не перевищує одного року. Акції чи паї цих фондів також розглядаються як близькі аналоги депозитів.

4. Інвестиційні фонди негрошового ринку – колективні інвестиційні програми, які залучають кошти населення шляхом продажу акцій чи паїв та інвестують отримані кошти в фінансові активи, крім короткострокових, і в нефінансові активи (зазвичай у нерухомість).

5. Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій і пенсійних фондів, – фінансові корпорації, зайняті наданням від свого імені фінансових послуг шляхом прийняття зобов'язань у формі, відмінній від грошей, депозитів чи близьких аналогів депозитів, з метою придбання фінансових активів, беручи участь у фінансових операціях на ринку (корпорації, що займаються трансформацією активів у цінні папери; дилери по операціях з цінними паперами та похідними фінансовими активами; корпорації, що надають послуги з фінансового лізингу, клірингу, факторингу).

6. Допоміжні фінансові корпорації – установи, здебільшого зайняті видами діяльності, пов'язаними з фінансовими активами і зобов'язаннями або ж з наданням регулюючого контексту для цих операцій, але за обставин, котрі не передбачають, що допоміжна корпорація набуває у власність фінансові активи і зобов'язання, які є предметами таких операцій (страхові брокери, оцінювачі збитків та вимог, консультанти з питань страхування та пенсійного забезпечення; брокери по операціях з позиками та цінними паперами, консультанти з питань інвестування; корпорації, що розміщують позики; які управляють випуском цінних паперів; фондові біржі; пункти обміну іноземної валюти; головні офіси фінансових корпорацій).

7. Кептивні фінансові установи і кредитори грошей (money lenders) – інституційні одиниці, що надають фінансові послуги, в яких більша частина активів та зобов'язань не бере участі в операціях на відкритих ринках (трасти, холдингові корпорації, одиниці спеціального призначення, ломбарди). Основні ознаки кептивності корпорацій: належність вузькому колу власників – фізичним або юридичним особам; пільгове обслуговування закритого кола клієнтів; залучення коштів під проекти певної фінансово-промислової групи; пільгове кредитування власників кредитної організації та пов'язаних з ними компаній [14].

8. Страхові корпорації.

9. Пенсійні фонди.

Описаний підхід до розподілу фінансових корпорацій на підсектори фінансового сектору є спільним як для Системи національних рахунків, так і для грошово-кредитної статистики. Проте не завжди існує потреба настільки детального подання складу фінансового сектору; іноді є доцільним об'єднання декількох підсекторів залежно від потреб дослідження. В таких випадках підсектори

відіграють роль «будівельних блоків» [13, с. 41] для утворення альтернативних агрегатів. І в СНР, і в ГКФС використовується можливість утворення сегментів фінансового сектору на базі виділених підсекторів, проте варіанти об'єднання останніх різняться (таблиця 1).

Зауважимо, що власне термін «сегмент» не використовується ні в СНР, ні в ГКФС для опису складу сектору фінансових корпорацій. Проте обидві системи макроекономічної статистики, відштовхуючись від концепції підсекторів СФК, використовують додаткові варіанти їх групування. При цьому СНР як групувальну ознаку використовує поняття «категорія фінансових корпорацій» [10, с. 75]. Натомість у грошово-кредитній статистиці на основі комбінації дев'яти підсекторів фінансових корпорацій за СНР виділяються підсектори «Центральний банк», «Інші депозитні корпорації» та «Інші фінансові корпорації» [11, с. 11]. Надалі підсектори центрального банку та інших депозитних корпорацій об'єднуються в «Депозитні корпорації». Останнє утворення знову ж таки називається підсектором, що створює певну понятійну плутанину. З огляду на це, для ідентифікації компонентів СФК, утворених шляхом агрегування підсекторів, виділених СНР-2008, будемо надалі використовувати термін «сегмент».

Таблиця 1 – Сегментація сектору фінансових корпорацій у Системі національних рахунків та грошово-кредитній статистиці

Категорії фінансових корпорацій (сегменти СФК на основі СНР)	СНР		ГКФС	
	Підсектори СФК	Коди	Підсектори СФК (сегменти СФК на основі ГКФС)	
Фінансові посередники	Центральний банк	S121	Центральний банк	Депозитні корпорації (емітенти грошей)
	Корпорації, що приймають депозити, крім Центрального банку	S122	Інші депозитні корпорації	
	Фонди грошового ринку	S123		
	Інвестиційні фонди негрошового ринку	S124	Інші фінансові корпорації (власники грошей)	
	Інші фінансові посередники, крім страхових корпорацій і пенсійних фондів	S125		
	Страхові корпорації	S128		
	Пенсійні фонди	S129		
Допоміжні фінансові корпорації	Допоміжні фінансові корпорації	S126		
Інші фінансові корпорації	Кептивні фінансові установи і кредитори грошей	S127		

Джерело: складено автором за [10; 11]

Як видно з таблиці 1, переважна частина інституційних одиниць фінансового сектору за СНР – фінансові посередники того чи іншого типу.

Фінансове посередництво історично сформувалось як основна функція фінансових установ. З плином часу особливості та конкретні форми діяльності фінансових посередників видозмінювались; розширювався перелік їх послуг та спектр використовуваних ними фінансових інструментів, проте ключовим в їхній діяльності залишалось забезпечення узгодження інтересів фінансово профіцитних та фінансово дефіцитних економічних одиниць стосовно використання другими тимчасово вільних коштів перших на принципах поверненості, терміновості та платності. СНР визначає фінансове посередництво як діяльність із забезпечення відповідності потреб дебіторів та кредиторів [10, с. 376]; через фінансових посередників здійснюється переважна частина запозичень та кредитувань [10, с. 221].

Допоміжні фінансові корпорації – інституційні одиниці, які переважним чином зайняті обслуговуванням фінансових ринків, але не набувають у власність фінансові активи і зобов'язання, з якими вони мають справу. Послуги, які надають допоміжні фінансові корпорації, доволі подібні до фінансового посередництва, проте не є ним насправді, оскільки такі установи не піддають себе

ризиком шляхом прийняття зобов'язань за власний рахунок. Діяльність, яка є допоміжною стосовно посередницької, може здійснюватись як інституційними одиницями підсектору S126, так і самими фінансовими посередниками як їхня вторинна діяльність.

Інші фінансові корпорації – це інституційні одиниці, які надають фінансові послуги, при цьому основна частина їх активів і зобов'язань не продається на відкритих фінансових ринках.

Якщо Система національних рахунків як класифікаційну ознаку для додаткової сегментації сектору фінансових корпорацій використовує характер фінансової діяльності інституційних одиниць, що до нього належать, то в грошово-кредитній та фінансовій статистиці поділ фінансового сектору на сегменти на основі підсекторів СФК реалізовано дещо інакше. В ГКФС критерієм для сегментації фінансового сектору є включення чи не включення зобов'язань фінансових корпорацій до показника широкої грошової маси.

Віднесена до широкої грошової маси сукупність фінансових інструментів має чітко визначені характеристики обіговості, котрі зумовлюють функціонування цих інструментів в ролі засобів обігу та накопичення.

Склад широкої грошової маси може мати відмінності в різних країнах, проте її національне визначення є ключовим у методології грошово-кредитної статистики. Застосування цього визначення окреслює коло тих інституційних одиниць фінансового сектору, які трактуються як депозитні корпорації. До них відносяться ті фінансові установи, зобов'язання яких включаються до широкої грошової маси. Вони становлять так званий сектор емітентів грошей (*money-issuing sector*) [11, с. 188].

Як видно з таблиці 1, сегмент депозитних корпорацій охоплює підсектори S121-S123. Стосовно інвестиційних фондів грошового ринку слід зауважити, що не в усіх країнах вони класифікуються як інші депозитні корпорації. Якщо їх зобов'язання не входять до широкої грошової маси у національному визначенні, підсектор S123 буде віднесено до сегменту інших фінансових корпорацій за ГКФС. Саме так їх класифікує Національний банк України.

Решта підсекторів фінансових корпорацій у рамках грошово-кредитної статистики формують сегмент інших фінансових корпорацій або, інакше, власників, тримачів грошей (*money-holding sectors*). Широка грошова маса включає всі грошові запаси цих підсекторів і в цьому значенні слугує вимірником їх потенційної купівельної спроможності.

Висновки та перспективи подальших розробок за цим напрямом. Гармонізованість Системи національних рахунків і грошово-кредитної та фінансової статистики забезпечує єдність їх концептуальних та методологічних підходів до вивчення функціонування фінансового сектору.

Інформаційна база національного рахівництва дає можливість здійснювати аналіз участі фінансових корпорацій у процесі суспільного відтворення стосовно виробництва фінансових послуг; розподілу та використання отриманих доходів; нагромадження активів та його джерел. Виділення дев'яти підсекторів у складі фінансового сектору забезпечує поглиблення такого аналізу; при цьому підсектори можуть комбінуватися в різноманітні сегменти залежно від цілей дослідження.

Зокрема, СНР розглядає категорії фінансових посередників, допоміжних фінансових корпорацій та інших фінансових корпорацій, що уможливило вивчення функціонування інфраструктури фінансового ринку та інтенсивності розвитку окремих видів фінансового посередництва.

У грошово-кредитній та фінансовій статистиці за ознакою включення зобов'язань фінансових корпорацій до широкої грошової маси фінансовий сектор поділяється на підсектори депозитних корпорацій (емітентів грошей) з його додатковою деталізацією, та підсектор інших фінансових корпорацій (власників грошей).

Дані грошово-кредитної статистики щодо запасів і потоків фінансових та нефінансових активів фінансових корпорацій використовуються в процесі формування грошово-кредитної політики та слугують інформаційною базою оцінювання стабільності фінансового сектору. Фінансова статистика має ширше охоплення: на основі її даних можуть досліджуватися міжсекторальні потоки фінансових активів та зобов'язань і потоки між секторами національної економіки та сектором «іншого світу», а також відповідні запаси.

Поєднання методологічного та інформаційного потенціалу СНР і грошово-кредитної та фінансової статистики забезпечує комплексність аналізу функціонування фінансового сектору завдяки висвітленню різних аспектів діяльності фінансових корпорацій. Практичне застосування окреслених напрямів досліджень буде предметом наших подальших наукових пошуків.

Список використаної літератури

1. Азаренкова Г. М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів: монографія. Київ: УБС НБУ, 2009. 335 с.
2. Фінанси інституційних секторів економіки України / за ред. Т. І. Єфименко, М. М. Єрмошенка. Київ: ДННУ «Акад. фін. упр.», 2014. 584 с.
3. Барановський О. І. Сутність трансформаційних процесів у фінансовому секторі національної економіки. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Т. 2. № 23. С. 346–360.
4. Науменкова С. В., Міщенко С. В. Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури: монографія. Київ: УБС, Центр наук. дослідж. Нац. банку України, 2009. 384 с.
5. Моторин Р. М., Приходько К. Р. Концептуальна схема аналізу розвитку інституційних секторів економіки України. *Статистика України*. 2005. № 1 (28). С. 34–41.
6. Heath R., Goksu E. B. Financial stability analysis: What are the data needs? *IMF Working Paper*. 2017. No. 17/153. 64 p.
7. Diewert W. E. The treatment of financial transactions in the SNA: A user cost approach. *Eurostat Review of National Accounts and Macroeconomic Indicators*. 2014. No. 1. P. 73–89.
8. Colangelo A., Inklaar R. Bank output measurement in the Euro area: A modified approach. *Review of Income and Wealth*. 2012. Ser. 58. No. 1. P. 142–165. doi: 10.1111/j.1475-4991.2011.00472.x
9. Shrestha M., Mink R., Fassler S. An integrated framework for financial positions and flows on a from-whom-to-whom basis: Concepts, status, and prospects. *IMF Working Paper*. 2012. No. 12 (57). 36 p.
10. System of national accounts, 2008. New York: European Commission, International Monetary Fund, Organization for Economic Co-operation and Development, United Nations, World Bank, 2009. 662 p.
11. Monetary and financial statistics manual and compilation guide. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2016. 428 p.
12. European system of accounts. Eurostat, 2013. 652 p.
13. Financial production, flows and stocks in the system of national accounts. New York: UN; European Central Bank, 2015. 539 p.
14. Класифікація інституційних секторів економіки України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.09.2020).
15. Задорожна Р. Історичні траєкторії відображення фінансового сектору в Системі національних рахунків. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2017. Вип. 4 (193). С. 11–21.

References

1. Azarenkova, H. M. (2009), *Management of economic agents' financial flows: monograph [Menedzhment finansovykh potokiv ekonomichnykh ahentiv: monohrafiia]*, UBS NBU, Kyiv, 335 p. [in Ukrainian].
2. Yefymenko, T. I., Yermoshenko, M. M. (Eds.) (2014), *Finances of institutional sectors of the economy of Ukraine [Finansy instytutsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy]*, DNNU "Akad. fin. upr.", Kyiv, 584 p. [in Ukrainian].
3. Baranovskiy, O. I. (2017), "The essence of transformation processes in the financial sector of national economy" ["Sutnist transformatsiinykh protsesiv u finansovomu sektori natsionalnoi ekonomiky"], *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, No. 2 (23), pp. 346-360 [in Ukrainian].
4. Naumenkova, S. V., Mishchenko, S. V. (2009), *Development of the financial sector of Ukraine in the conditions of new financial architecture formation: monograph [Rozvytok finansovoho sektoru Ukrainy v umovakh formuvannia novoi finansovoi arkhitektury: monohrafiia]*, UBS, Tsentr nauk. doslidz. Nats. banku Ukrainy, Kyiv, 384 p. [in Ukrainian].
5. Motoryn, R. M., Prykhodko, K. R. (2005), "Conceptual scheme for the analysis of the development of institutional sectors of Ukraine's economy" ["Kontseptualna skhema analizu rozvytku instytutsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy"], *Statystyka Ukrainy*, No. 1 (28), pp. 34-41 [in Ukrainian].
6. Heath, R., Goksu, E. B. (2017), "Financial stability analysis: What are the data needs?", *IMF Working Paper*, No. 17/153, 64 p.
7. Diewert, W. E. (2014), "The treatment of financial transactions in the SNA: A user cost approach", *Eurostat Review of National Accounts and Macroeconomic Indicators*, No. 1, pp. 73-89.
8. Colangelo, A., Inklaar, R. (2012), "Bank output measurement in the Euro area: A modified approach", *Review of Income and Wealth*, No. 58 (1), pp. 142-165. doi: 10.1111/j.1475-4991.2011.00472.x.
9. Shrestha, M., Mink, R., & Fassler, S. (2012), "An integrated framework for financial positions and flows on a from-whom-to-whom basis: Concepts, status, and prospects", *IMF Working Paper*, No. 12 (57). 36 p.
10. *System of National Accounts 2008* (2009), European Commission, International Monetary Fund, Organization for Economic Co-operation and Development, United Nations, World Bank, New York, 662 p.
11. *Monetary and financial statistics manual and compilation guide* (2016), International Monetary Fund, Washington, D.C., 428 p.

12. *European System of Accounts (ESA 2010)* (2013), Eurostat, 652 p.
13. *Financial production, flows and stocks in the System of National Accounts* (2015), United Nations, European Central Bank, New York, 539 p.
14. "Classification of institutional sectors of economy of Ukraine" ["Klasyfikatsiia instytutsiinykh sektoriv ekonomiky Ukrainy"], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed on: 15 September 2020).
15. Zadorozhna, R. (2017), "Historical trajectories of the financial sector display in the System of National Accounts" ["Istorychni traiektorii vidobrazhennia finansovoho sektoru v Systemi natsionalnykh rakhunkiv"]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*, No. 4 (193), pp. 11-21 [in Ukrainian].

R. P. Zadorozhna

METHODOLOGICAL PECULIARITIES OF FINANCIAL SECTOR REPRESENTATION IN MACROECONOMIC STATISTICS SYSTEMS

The article investigates the importance of macroeconomic statistics systems as a methodological and information base for the studying of financial sector. The System of National Accounts (SNA) is a coordinating framework for all systems of macroeconomic statistics. Monetary and Financial Statistics can be seen as an extension of the SNA regarding financial sector activities. The System of National Accounts and Monetary and Financial Statistics are consistent and harmonized. That is why the same conceptual and methodological approaches to the analysis of financial sector development can be used. The information base of national accounting allows to investigate the role of financial corporations as providers of financial services, namely their participation in the process of social reproduction. The analysis can be deepened by identifying nine subsectors within the financial sector (Central Bank, deposit-taking corporations except the Central Bank, money market funds (MMF), non-MMF investment funds, other financial intermediaries except insurance corporations and pension funds, financial auxiliaries, captive financial institutions and money lenders, insurance corporations, pension funds). The rationale for subsectoring is nature of financial activities of institutional units belonging to the financial corporations' sector. In addition, subsectors can be combined into different segments depending on the objectives of the study: System of National Accounts divides financial corporations into three categories: financial intermediaries, financial auxiliaries and other financial corporations. Monetary and Financial Statistics applies a different approach for the financial corporations' subsectoring. All subsectors are grouped into two segments: money-issuing (Central Bank and other depository corporations – deposit-taking corporations except the Central Bank and money market funds) and money-holding (the rest of subsectors). The combination of methodological and informational potential of the System of National Accounts and Monetary and Financial Statistics provides a comprehensive analysis of the functioning of the financial sector by highlighting various aspects of the financial corporations' activities.

Keywords: *institutional unit, institutional sector, financial corporations sector, subsector, System of National Accounts, Monetary and Financial Statistics, broad money.*

Стаття надійшла до редакції 02.09.2020

DOI 10.24025/2306-4420.0.58.2020.212995

Задорожна Руслана Павлівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, Білоцерківський національний аграрний університет
e-mail: ruslana.zadorozhna@btsau.edu.ua
ORCID 0000-0003-1229-5611

Zadorozhna R. P., Ph. D., associate professor, associate professor of the department of entrepreneurship, trade and exchange activity, Bila Tserkva National Agrarian University